

De fiscale regeling voor vennootschappen in vereffening: essentiële principes en specifieke toelichtingen

Pierre-François Coppens
Belastingconsulent BDO
Jurist
Lector aan de Ulg, de Ucl en de FUCaM

A. De voornaamste fiscale principes van toepassing op vennootschappen in vereffening

Artikel 183, §1 W.Venn. bepaalt: “Een vennootschap wordt na ontbinding geacht voort te bestaan voor haar vereffening”. De oorzaken van ontbinding die worden opgesomd in het vennootschapsrecht, zijn de vrijwillige ontbinding (die voortvloeit uit een beslissing van de buitengewone algemene vergadering van aandeelhouders of vennoten), de ontbinding van rechtswege (door het verstrijken van de statutaire termijn indien de duur van de vennootschap niet onbeperkt is), of de gerechtelijke ontbinding (die wordt uitgesproken wanneer het nettoactief van de vennootschap tot onder het minimumbedrag van het kapitaal daalt, in geval van aanhoudende niet-neerlegging van de jaarrekening, of nog, om wettige redenen). Een ontbonden vennootschap verdwijnt daarom nog niet. Ze blijft bestaan na haar ontbinding, zij het met als enig doel zich te vereffenen, dat wil zeggen, alle verrichtingen te doen die strekken tot de tegeldemaking van de activa om de schuldeisers terug te betalen en, indien mogelijk, een eventueel overschot aan de aandeelhouders of vennoten terug te geven.

De vereffeningen worden, fiscaal gezien, voornamelijk geregeld door twee bepalingen: artikel 208 en 209 WIB. Artikel 208 WIB handelt over het fiscale regime van een

vennootschap in vereffening en stelt dat ze volgens de bepalingen van artikelen 183 tot 207 WIB, die de belastbare grondslag van elke vennootschap vastleggen, onderworpen blijft aan de vennootschapsbelasting.

Artikel 209 WIB regelt op zijn beurt de verdeling van de gelden aan de aandeelhouders of vennoten. Het definieert eerst en vooral wat men moet verstaan onder “liquidatiebonus” en hoe deze fiscaal moet worden behandeld. De liquidatiebonus is het bedrag dat bovenop het gerevaloriseerde gestorte kapitaal wordt uitgekeerd. Dat “overschot” wordt gelijkgesteld met een dividend. Sedert de Wet van 24 december 2002 is de liquidatiebonus onderworpen aan 10 % roerende voorheffing. Het gedeelte van de verdelingen dat het gestorte (gerevaloriseerde) kapitaal niet overschrijdt daarentegen, is niet belastbaar, wat ook logisch is vermits het louter gaat om de terugbetaling van de inleg door de aandeelhouders.

Vervolgens bepaalt artikel 209 WIB de volgorde van de verdelingen: de uitgekeerde bedragen worden geacht voort te komen, ten eerste, van het gestorte kapitaal, daarna van de belaste reserves en ten slotte van de vrijgestelde reserves. Dat betekent dat er pas sprake is van een liquidatiebonus en dus gelijkstelling met een dividend (en inhouding van roerende voorheffing) vanaf het ogenblik dat de verdeling het

gestorte kapitaal overschrijdt en betrekking heeft op de (belaste en vrijgestelde) reserves van de vennootschap. De vennootschap in vereffening zal echter enkel worden belast wanneer de verdeling betrekking heeft op de vrijgestelde reserves. Want de bedragen die aan de belaste reserves worden onttrokken, worden immers opgenomen onder de dividenden. Door deze compensatie gaat het dus om een fiscaal neutrale handeling.

Jarenlang gelastte de belastingadministratie de vennootschappen om twee fiscale aangiften tijdens het jaar van hun ontbinding op te maken: één voor de periode gaande van de eerste dag van het boekhoudkundige tijdperk tot de dag van de ontbinding, de andere voor de periode gaande van de dag van de ontbinding tot de afsluitingsdatum van het boekjaar of de vereffening. Die vereiste, die men terugvindt in de commentaar op artikel 305 WIB, viel te verantwoorden in een tijdperk waarin de vennootschappen in vereffening aan een ander belastingstelsel onderworpen waren dan de actieve vennootschap (dat wil zeggen vóór 1989!). Die regel heeft nu geen enkele zin meer. De vennootschappen in vereffening zijn en blijven immers aan dezelfde regels van de vennootschapsbelasting onderworpen als de actieve vennootschappen. Er is in elk geval geen spoor van die verplichting meer terug te vinden in artikel 305 WIB. De tekst spreekt enkel over de aangifte die jaarlijks door de vereffenaar moet worden ingediend voor de ontbonden vennootschappen.

Welnu, het opleggen van twee fiscale aangiften kan enorme gevolgen hebben voor een vennootschap in vereffening. Naast de kosten verbonden aan de extra boekhoudkundige verplichtingen, riskeert de vennootschap bijvoorbeeld te worden uitgesloten van het verlaagd tarief indien ze één van haar bedrijfsleiders onvoldoende bezoldigt. Een verplichting die moeilijk kan worden vervuld wanneer de periode die met één van de aangiften verband houdt slechts enkele maanden, of zelfs enkele dagen behelst. Deze dubbele fiscale aangifte heeft ook nefaste gevolgen voor de voorafbetalingen.

De rechtbanken van Luik¹ en Antwerpen² hebben gelukkig gereageerd op deze situatie en die praktijk veroordeeld. De rechtbank van eerste aanleg te Luik sprak zich hierover

als volgt uit: “De vennootschappen die vanaf 1 januari 1990 in vereffening worden gesteld, blijven, in tegenstelling tot artikel 217 van het WIB 64, onderworpen aan de gewone regels van de vennootschapsbelasting zodat de onderwerpsvoorwaarden pas na de afsluiting van de vereffening wegvallen. Voor de periode waarin de vennootschap in vereffening wordt gesteld, moet niet worden afgeweken van de algemene regels die van toepassing zijn wat het belastbare tijdperk inzake vennootschapsbelasting betreft en, bijgevolg, moet de in vereffening gestelde vennootschap geen aangifte in de vennootschapsbelasting ‘bijzonder aanslagjaar’ indienen” (vrije vertaling). Nadat de administratie zich bij die vonnissen had neergelegd, heeft zij een circulaire uitgevaardigd³ die haar commentaar aanpast. Die circulaire gelast alle taxatiediensten om niet langer een dubbele belastingaangifte voor het jaar van de vereffening op te leggen. De circulaire voegt er nog aan toe dat die maatregel onmiddellijk van toepassing is, in alle stadia van de procedure, ook voor de hangende en komende geschillen.

Vennootschappen in vereffening zijn en blijven onderworpen aan dezelfde regels van de vennootschapsbelasting als de actieve vennootschappen

Een vennootschap die haar jaarrekening gewoonlijk afsluit op 31 december, wordt bijvoorbeeld op 15 maart 2008 ontbonden en de vereffening wordt op 27 november 2010 afgesloten. De vennootschap heeft 3 aangiften moeten indienen: twee gewone aangiften voor de jaren 2008 en 2009 en een laatste zogeheten “bijzondere” aangifte voor het tijdperk gaande van 1 januari 2010 tot 27 november 2010 (afsluitingsdatum van de vereffening).

De vennootschap in vereffening heeft het recht om haar afschrijvingen normaal voort te zetten, volgens dezelfde principes als de handelsvennootschappen. Zoals gezegd pre-

¹ Rb. Luik, 22 oktober 2002, *R.G.C.F.* 2003/4, p. 51-55.

² Rb. Antwerpen, 11 december 2002, *Fiscoloog*, nr. 833, 21 maart 2003, p. 6.

³ Circ. 10 december 2003, nr. Ci. R.H. 81/557.698 – AOIF 32/2003.

ciseert artikel 28 KB/WIB echter dat de waarderingsregels door de vennootschappen in vereffening moeten worden aangepast. Ze moeten immers de oprichtingskosten volledig afschrijven en, desgevallend, bijkomende afschrijvingen boeken op de vaste activa om de boekhoudwaarde terug te brengen tot de vermoedelijke realisatiewaarde. Worden dergelijke afschrijvingen fiscaal aanvaard? In principe volgt het fiscaal recht het boekhoudrecht, behoudens uitdrukkelijke afwijking, en zou de aftrek aanvaard moeten worden. De minister van Financiën heeft in zijn antwoord op een parlementaire vraag⁴ echter geoordeeld dat die bijkomende afschrijvingen geen aftrekbare beroepskosten zijn, tenzij ze tijdens het laatste boekjaar worden geboekt, dat wil zeggen dat van de afsluiting van de vereffening. Dat standpunt lijkt ons overdreven en wijkt te sterk af van de boekhoudkundige regels.

Vanaf de vereffening worden de voorheen vrijgestelde reserves (meer bepaald de herwaarderingsmeerwaarden) belastbaar wanneer ze aan de aandeelhouders worden uitgekeerd, dat wil zeggen wanneer de onaantastbaarheidsvoorwaarde niet langer kan worden nageleefd.

Na lang aarzelen heeft de minister van Financiën aanvaard dat de meerwaarden die vóór de ontbinding van de vennootschap werden verwezenlijkt en aanleiding kunnen geven tot het stelsel van de gespreide taxatie, deze regeling blijven genieten na de ontbinding, op voorwaarde echter dat de vereffening verrichtingen meerdere jaren duren vooraleer de beroepsactiviteit wordt stopgezet.⁵ De meerwaarden die echter na de ontbinding worden gerealiseerd, kunnen geen gebruik maken van het stelsel van de gespreide taxatie.

Artikel 208, 2e lid WIB neemt alle meerwaarden die de vennootschap naar aanleiding van de verdeling van haar vermogen heeft gerealiseerd of vastgesteld, op in de belastbare winsten van een vennootschap in vereffening. Die bepaling beoogt de verdelingen in natura aan de aandeelhouders. Die meerwaarden zijn dus onderworpen aan de vennootschapsbelasting, zodat het te verdelen bedrag evenredig vermindert.

Indien de verdeling bijvoorbeeld een gebouw omvat, zal de meerwaarde op basis van zijn verkoopwaarde worden be-

rekend. De vraag rijst dan of de door de vennootschap in vereffening gerealiseerde meerwaarden op aandelen van derde vennootschappen die deze vennootschap in vereffening bezit, nog altijd de in artikel 192 WIB voorziene vrijstelling genieten. De minister van Financiën heeft hier bevestigend op geantwoord.⁶

Net zoals de vennootschap in werking kunnen de vennootschappen in vereffening het verlaagd tarief genieten als hun belastbare inkomsten niet meer dan 322 500 EUR bedragen. Dat verlaagd tarief is echter uitgesloten wanneer het uitgekeerde dividend 13 % van het gestorte kapitaal van de vennootschap overschrijdt. Welnu, tijdens de vereffening worden de verdelingen eerst afgenomen van het kapitaal. Daardoor zal de vennootschap al snel het voordeel van het verlaagd tarief verliezen.

Artikel 208, 2e lid WIB neemt alle meerwaarden die de vennootschap naar aanleiding van de verdeling van haar vermogen heeft gerealiseerd of vastgesteld, op in de belastbare winsten van een vennootschap in vereffening

De ontbinding van de vennootschap leidt niet tot de taxatie van de beleggingsreserve. De ontbinding leidt er echter toe dat de voorheen gevormde beleggingsreserve waarvoor de vennootschap nog niet aan de beleggingsverplichting heeft voldaan, belastbaar zal zijn hoewel de termijn van drie jaar niet verstreken is. Men rekent hier per kalenderjaar en niet per belastbaar tijdperk.

⁴ Vraag nr. 826 van M. EERDEKENS, 6 november 2001.

⁵ Vraag nr. 825 van M. EERDEKENS, 6 november 2001.

⁶ *Bull. bel.* nr. 755, p. 3141-3142. Een uitmuntende analyse is deze van S. VAN CROMBRUGGE, "Deelnemingsvrijstelling en vennootschappen in vereffening", *Fiscoloog*, nr. 538, p. 5-6.

Voorbeeld

Een vennootschap sluit haar jaarrekening af op 31 december en legt in 2009 een beleggingsreserve aan. De invereffeningstelling vindt plaats in december 2010. Indien de vennootschap geen belegging kan aantonen, zal de beleggingsreserve belastbaar zijn (met verwijlinteresten) voor het boekjaar afgesloten op 31 december 2010.

De beleggingsreserve wordt belastbaar zodra de onaantastbaarheidsvoorwaarde niet langer wordt nageleefd en die taxatie zal niet door één of ander aftrekbaar element gecompenseerd kunnen worden.

B. De fiscale regeling van de verdelingen in hoofde van de vennootschap in vereffening

Artikel 209 WIB bepaalt dat het positieve verschil tussen de uitkeringen in geld, in effecten of in enige andere vorm en de gerevaloriseerde waarde van het gestorte kapitaal als een uitgekeerd dividend wordt beschouwd. De uitkeringen worden dus opgesplitst in:

- een deel van de toegekende bedragen dat het bedrag van het gestorte kapitaal niet overschrijdt (eventueel gerevaloriseerd indien het kapitaal voor 1950 werd gestort): dat deel is niet belastbaar;
- een ander deel van de toegekende bedragen dat het bedrag van het gestorte kapitaal overschrijdt: dat deel noemt men de liquidatiebonus.

De liquidatiebonus wordt als een uitgekeerd dividend beschouwd. Op de boni die sedert 1 januari 2002 worden toegekend, wordt 10 % roerende voorheffing ingehouden.⁷

Artikel 209 WIB bepaalt ook de volgorde waarin de verdelingen worden toegekend. Zij wordt geacht voort te komen:

- van het gestorte (gerevaloriseerde) kapitaal;
- daarna van de belaste reserves;
- en, tot slot, van de vrijgestelde reserves.

Die volgorde toont aan vanaf wanneer er een liquidatiebonus is en, bijgevolg, op welk ogenblik deze aan roerende voorheffing moet worden onderworpen.

Het komt vaak voor dat de verdeling geleidelijk en over meerdere boekjaren plaatsvindt. In dat geval preciseert de wettekst dat men rekening moet houden met de reeds doorgevoerde verrekeningen om te achterhalen of er nog belasting verschuldigd is.

De liquidatiebonus brengt geen aanslag teweeg in hoofde van de vennootschap voor zover hij overeenstemt met de verdeling van de belaste reserves. De taxatie van de liquidatiebonus wordt immers gecompenseerd door de vermindering van de overeenstemmende belaste reserves. De liquidatiebonus wordt daarentegen wel belastbaar wanneer hij gepaard gaat met de verdeling van vrijgestelde reserves of inkomsten verkregen tijdens de vereffeningperiode (de winst van het boekjaar van de vennootschap op de meerwaarden verwezenlijkt naar aanleiding van de verdeling).

Dat betekent dat de vereffenaar rekening moet houden met de geraamde belastingschuld die de vennootschap verschuldigd is op de winst van het jaar van vereffening alsook op de vrijgestelde reserves vooraleer de bedragen tussen de aandeelhouders of vennoten worden verdeeld.

We illustreren die principes aan de hand van een voorbeeld.

De balans van de in vereffening gestelde vennootschap A ziet er als volgt uit:

A		P	
Gebouwen	8000	Kapitaal	4000
Voorraad	2000	Wettelijke reserve	1000
Machines	7000	Beschikbare reserves	5000
		Vrijgestelde reserves	3000
		Schulden	4000
TOTAAL	17000	TOTAAL	17000

⁷ De Wet van 24 december 2002 die in 10 % roerende voorheffing voorziet, heeft geleid tot de wijziging van drie artikelen van het WIB: artikel 18 WIB (dat de boni aan de lijst van de dividenden toevoegt); artikel 21 WIB op de niet belastbare roerende inkomsten die niet langer

de liquidatieboni omvatten (met uitzondering van de beleggingsvennootschappen) en artikel 269 WIB (dat een nieuw tarief roerende voorheffing van 10 % creëert).

Tijdens het eerste boekjaar van haar vereffeningperiode verkoopt de vennootschap een deel van de activa voor een bedrag van 10000 en verkrijgt zij bij die gelegenheid een meerwaarde van 3000 die, na aftrek van de Ven.B. [33,99 % (eenvoudigheidshalve afgerond op 34 %) op 3000, hetzij 1020], wordt toegewezen voor de overgedragen winst. Dankzij de bedragen die zij ingevolge die verkoop heeft verkregen, beslist de vennootschap om over te gaan tot een eerste verdeling van 9000. Die verdeling moet volgens de wettelijke fictie eerst worden afgetrokken van het gestorte kapitaal en daarna van de beschikbare reserves.

Oplossing

De fiscale gevolgen van die eerste verdeling zijn:

1. een vermindering van het gestorte kapitaal met 4000 (dat verdwijnt);
2. een uitkering van een liquidatiebonus gelijk aan het verschil tussen 9000 (uitgekeerde bedragen) en 4000 (gestort kapitaal), hetzij 5000. Die liquidatiebonus moet als dividend worden opgenomen in de belastingaangifte (en vormt het voorwerp van een inhouding van 10 % roerende voorheffing);
3. een vermindering van de (beschikbare) belaste reserves van 5000;
4. een VU belasting van 34 % op 3000, hetzij 1020 wat overeenstemt met de geraamde belastingschuld op de meerwaarden die tijdens het boekjaar zijn verwezenlijkt.

De belastingaangifte ziet er dan als volgt uit:

IV. Vak I, A	Situatie op 01/01	Situatie op 31/12
Wettelijke reserve	1000	1000
Beschikbare reserve	5000	0
Overgedragen resultaat	0	1980 (3000 – 1020)
TOTAAL	6000	2980
Vermindering van de belaste reserves		3020

Vak II (V.U.): 1020 (geraamde belastingschuld)

Vak III (dividenden): 5000 (liquidatiebonus)

Het fiscale resultaat bedraagt dus 3000 (–3020 + 1020 + 5000). Dat belastbare resultaat stemt logischerwijze overeen met het resultaat van het boekjaar (gerealiseerde meerwaar-

den tijdens het boekjaar).

We stellen vast dat de uitkering van een liquidatiebonus geen aanslag teweegbrengt in hoofde van de vennootschap zolang hij van de belaste reserves wordt afgetrokken. De taxatie als dividenden wordt immers “geneutraliseerd” door de vermindering van de belaste reserves. Men moet wel rekening houden met de roerende voorheffing die op het dividend moet worden ingehouden.

In ons voorbeeld wordt de liquidatiebonus niet afgenomen van de vrijgestelde reserves en ontsnapt de vennootschap dus aan de vennootschapsbelasting (behalve de vennootschapsbelasting op het resultaat van het boekjaar uiteraard).

In de veronderstelling dat, in het volgende boekjaar, een tweede verdeling tot een afname van de vrijgestelde reserves zou leiden, zou de liquidatiebonus wel aan de vennootschapsbelasting worden onderworpen.

Sinds de Wet van 24 december 2002 is de liquidatiebonus onderworpen aan 10 % roerende voorheffing. Het is dus de vennootschap in vereffening die deze voorheffing moet inhouden. Wanneer de begunstigde een vennootschap is, dan wordt die roerende voorheffing verrekend met de vennootschapsbelasting en, wanneer de begunstigde een natuurlijke persoon is, vormt zij een eindbelasting. De Wet van 24 december 2002 heeft hier terugwerkende kracht: de roerende voorheffing op de bonus is van toepassing op de toegekende of betaalbaar gestelde inkomsten vanaf 1 januari 2002 voor zover de vereffening niet vóór 25 maart 2002 wordt afgesloten. Die terugwerkende kracht werd echter gesanctioneerd door arrest 110/2004 van 23 juni 2004 van het Grondwettelijk Hof.

We moeten nog aanstippen dat de invoering van een roerende voorheffing op de boni de verzakingsmogelijkheid,

voorzien in het gemeenrecht, niet teniet doet. Zo zal er geen roerende voorheffing worden ingehouden op de boni toegekend aan de Belgische of buitenlandse moedervenootschap die gedurende een ononderbroken periode van ten minste één jaar een minimumparticipatie van 25 % behoudt in het kapitaal van de dochter (art. 106, §§ 5 en 6 KB/WIB).

In ons voorbeeld zijn we uitgegaan van een realisatie van activabestanden gevolgd door een uitkering in geld. De uitkering aan de aandeelhouders kan ook rechtstreeks in natura gebeuren. Wat zijn de fiscale gevolgen in dat geval? Indien er aandelen worden toegekend die de vennootschap in vereffening in portefeuille heeft, zullen de verwezenlijkte meerwaarden vrijstelling genieten voor zover de voorschriften van artikel 192 WIB zijn nageleefd. Dat standpunt werd trouwens tweemaal bevestigd door de minister van Financiën.⁸

Indien er een gebouw wordt toegekend, beantwoordt de aanslagregeling van de meerwaarden aan de algemene principes en spelen er een aantal essentiële, bijzondere bepalingen mee op het vlak van de registratierechten. Indien de vennootschap in vereffening een nv is, dan zal de overgang aanleiding geven tot de inning van een recht van 12,5 % (10 %) op de actuele waarde van het gebouw (art. 130 W.Reg.).

Gaat het daarentegen om een verkrijging door een vennoot van een bvba, VOF of GCV, dan zal enkel het voor verkopen gestelde recht (1 %) verschuldigd zijn door de vennoot (ook al is de hoofdaandeelhouder de enige vennoot bij de vereffening) op voorwaarde dat (cf. art. 129 W.Reg.):

1. het onroerend goed door de vennootschap werd verkregen mits betaling van het verkooprecht van 12,5 %;
2. de vennoot die eigenaar van het onroerend goed wordt, deel uitmaakte van de vennootschap op de dag dat het werd verkregen (eenvoudig te bewijzen als de oprichting en de verkrijging op dezelfde dag plaatsvinden).

C. De fiscale behandeling van de verdelingen in hoofde van de aandeelhouders van de vennootschap in vereffening (aandeelhouders/vennootschappen of /natuurlijke personen)

C.1. De aandeelhouder is een (verblijfhoudende) vennootschap

Bij de vereffening zal de aandeelhouder-vennootschap eventueel een meerwaarde op haar aandelen realiseren. De meerwaarde is gelijk aan het verschil tussen de verdeelde gelden en de beleggings- of verkoopwaarde van de aandelen.⁹ Hierbij moeten we benadrukken dat de door de aandeelhouder-vennootschap verwezenlijkte meerwaarde die wordt berekend op basis van de boekhoudwaarde van de aandelen, niet mag worden verward met de liquidatiebonus die wordt bepaald na vergelijking met het gestorte kapitaal. Voor de aandelen die reeds bij de oprichting van de vennootschap werden uitgereikt, vallen die begrippen uiteraard samen, vermits de beleggingswaarde overeenstemt met de tegenwaarde van het gestorte kapitaal.

De meerwaarde die de aandeelhouder-vennootschap heeft verkregen, wordt als een definitief belast inkomen beschouwd en is dus in principe aftrekbaar binnen de voorwaarden en de grenzen van dat stelsel.

Men moet echter rekening houden met een bijzondere regel die de wetgever heeft ingevoerd en die sinds 12 januari 2010 van toepassing is op de liquidatieboni die kunnen ontstaan uit wat men een “moeder-dochterfusie” noemt, waarin een vennootschap op een fiscaal neutrale wijze wordt overgenomen en de overnemende vennootschap, voor de overname, reeds aandelen in de overgenomen vennootschap bezat. Voor dergelijke liquidatieboni moet niet worden voldaan aan de participatievoorwaarden voor de DBI-aftrek, zoals beoogd in art. 202, § 2 WIB (minimumparticipatie...). Bovendien wordt de DBI-aftrek aan 100 % toegekend in plaats van het normale tarief van 95 % (art. 202, § 2 en art. 204, 2e lid WIB).

Wanneer een ontbonden vennootschap, bij de verdeling van haar vermogen, aandelen van derde vennootschappen in haar bezit aan haar aandeelhouders overmaakt, dan

⁸ P.V. nr. 1040 van 21 april 1994 en P.V. nr. 69 van 9 augustus 1995, *Bull. bel.*, 755, p. 3141.

⁹ Eventueel verhoogd met de daarop betrekking hebbende meerwaarden die reeds zijn uitgedrukt en niet vrijgesteld.

kan de aldus vastgestelde meerwaarde in hoofde van de ontbonden vennootschap worden beschouwd als een meerwaarde gerealiseerd voor de toepassing van artikel 192 WIB (art. 57 van de Wet houdende fiscale en diverse bepalingen van 22 december 2009, BS 31 december 2009). Ingeval de taxatievoorwaarde vervuld is, kunnen die meerwaarden dus worden vrijgesteld door de verhoging van de beginsituatie van de reserves aan te passen. In het verleden had de minister van Financiën die regels in zijn antwoord op een parlementaire vraag bevestigd.¹⁰

De wettekst werd intussen uitdrukkelijk in die zin gewijzigd: de vrijstelling van de gerealiseerde meerwaarden (zoals bedoeld in art. 192, §1, 1e lid WIB 1992) geldt ook voor de meerwaarden die “vastgesteld worden bij de verdeling van het vermogen van een ontbonden vennootschap”.

Die aanpassing van de wettekst is op 10 januari 2010 in werking getreden.

Voorbeeld (minderwaarde)

Tabel van de kapitaalbewegingen van vennootschap A:

Boekjaar	Verrichtingen	Gestort kapitaal
1997	Oprichting (20000 aandelen aan 10 EUR)	200000
2002	Terugbetaling gestort kapitaal	(20000)
2009	Aanzuivering boekhoudkundige verliezen	(30000)
		150000

De minderwaarden op aandelen of delen zijn in principe niet aftrekbaar. Die vereffeningminderwaarden zijn wel aftrekbaar ten belope van het verlies aan gestort kapitaal

¹⁰ P.V. nr. 49 van 9 augustus 1995, Jozef Dupré, QRVA, Kamer, nr. 5, 1995-96, 2 oktober 2005, p. 309.

¹¹ Art. 198, 1e lid, 7° WIB.

van de vereffende vennootschap.¹¹ Dat betekent dat het deel van de minderwaarde op de aandelen dat een verlies aan gestort kapitaal vertegenwoordigt, aftrekbaar zal zijn voor de aandeelhouder. De Wet van 22 december 1998 gaat zelfs verder vermits zij als gestort kapitaal beschouwt, de verminderingen van het gestorte kapitaal om geleden verliezen boekhoudkundig aan te zuiveren of om een reserve tot dekking van het voorzienbare en aangewende verlies te vormen.¹² Die toevoeging in de wet dient om elke discriminatie te vermijden tussen de vennootschappen die, in overeenstemming met het boekhoudrecht, hun boekhoudkundige verliezen op die manier hebben aangezuiverd en de overige vennootschappen die zich nooit om hun boekhoudkundige verliezen hebben bekommerd.¹³ De wet brengt als het ware een “wedergeboorte” van het goede kapitaal teweeg.

De ontbinding van de vennootschap leidt niet tot de taxatie van de beleggingsreserve

Vennootschap B heeft in 2001 2000 aandelen gekocht van vennootschap A voor een bedrag van 25000. Bij de volledige verdeling van het vermogen van A dat plaatsvindt op 31 december 2009, ontvangt vennootschap B een bedrag van 12000 EUR als eindafrekening.

Het gedeelte van het gestorte kapitaal vertegenwoordigd door de aandelen van A overgenomen door B (wetend dat sedert de Wet van 22 december 1998 men geen rekening moet houden met de vermindering van het gestorte kapitaal om de verliezen boekhoudkundig aan te zuiveren) bedraagt $180000 \times (2000/20000) = 18000$.

¹² Art. 198, 2e lid WIB.

¹³ Volledigheidshalve voegen we eraan toe dat, op basis van de rechtspraak van het hof van beroep van Brussel (arrest van 19 februari 1999, *Fisc. Koerier*, 1999, p. 344), de minderwaarde op aandelen van een failliete vennootschap ook aftrekbaar zijn. Artikel 198, 7° van het WIB eist slechts een volledige verdeling van het

De minderwaarde van 13 000 ($25\,000 - 12\,000$) wordt als volgt opgedeeld:

- het gedeelte van de aankoopprijs dat het gedeelte van het gestorte kapitaal overschrijdt, vertegenwoordigd door de aandelen van B, hetzij $25\,000 - 18\,000 = 7\,000$, vormt een V.U.;
- het verschil tussen datzelfde gedeelte van het gestorte kapitaal en het bedrag verkregen bij de volledige verdeling, hetzij $18\,000 - 12\,000 = 6\,000$, vormt een aftrekbare beroepskost.

De meerwaarde is gelijk aan het verschil tussen de verdeelde gelden en de beleggings- of verkoopwaarde van de aandelen

Wanneer een vennootschap voordien een waardevermindering (beschouwd als V.U.) had geboekt op haar aandelen, dan had die vermindering tot logisch gevolg dat de restwaarde van de aandelen en dus ook de eventuele vereffeningminderwaarde daalde. Om de vennootschappen die de Boekhoudwet strikt naleefden niet te benadelen, aanvaardt de administratieve commentaar dat de vennootschap de vereffeningminderwaarde mag aftrekken alsof er geen waardevermindering werd geboekt. Bij het invullen van de belastingaangifte worden de waardeverminderingen die met een verlies aan gestort kapitaal overeenstemmen, bij de beginsituatie van de reserves gevoegd.¹⁴

De roerende voorheffing van 10 % die de vennootschap in vereffening bij de uitkering van de liquidatiebonus heeft ingehouden, zal worden verrekend met de vennootschapsbelasting van de vennootschap-aandeelhouder.

maatschappelijk vermogen en niet de verdwijning van een vennootschap ingevolge ontbinding. Bij een faillissement is de voorwaarde van "volledige verdeling" dus vervuld, en zijn de eventuele minderwaarden op aandelen aftrekbaar wanneer alle activa zijn verkocht en er niets meer te verdelen valt.

¹⁴ *Com.I.B.* 195/73.

We merken op dat de dubbelbelastingverdragen in verschillende aanslagregels voorzien voor de meerwaarden en de dividenden. De vraag rijst dus welke kwalificatie de verdragen aan de opbrengsten geven die naar aanleiding van een vereffening (of een inkoop van aandelen) worden uitgekeerd. Gaat het om dividenden of om meerwaarden? Het antwoord op die vraag staat niet in het modelverdrag van de OESO zelf, maar wel in de commentaar bij dat modelverdrag (verkorte versie, april 2000): punt 31 van de commentaar bij artikel 13 van het modelverdrag bepaalt immers dat: "indien een aandeelhouder aandelen verkoopt aan de vennootschap die deze heeft uitgegeven, bij de liquidatie van die vennootschap of verlagening van haar volgestorte aandelenkapitaal het verschil tussen de verkoopprijs en de nominale waarde van de aandelen in de staat waar de vennootschap is gevestigd, kan worden behandeld als een uitkering van geaccumuleerde winst en niet als vermogenswinst".

Daaruit volgt dat de toekenningen aan de aandeelhouders in het kader van een vereffening als dividenden worden aangemerkt indien het interne recht van het verblijf land van de vennootschap, ze als zodanig behandelt. Dat interne recht kan deze uitkeringen echter ook als meerwaarden behandelen. Het is dus de kwalificatie die de wetgeving van de verblijfstaat van de uitkerende vennootschap heeft gegeven, die de aanslag in de bronstaat (het land vanwaar de toekenningen afkomstig zijn) zal bepalen.

C.2. De aandeelhouder is een natuurlijke persoon

Voor de aandeelhouders-natuurlijke personen heeft de roerende voorheffing van 10 % een bevrijdend karakter.¹⁵ Die aanslagvoet van 10 % wordt ook toegepast wanneer er geen inhouding werd verricht op de liquidatiebonus omdat hij rechtstreeks in het buitenland werd geïnd, wanneer hij

¹⁵ Art. 171, 2e lid, f WIB.

rechtstreeks in het buitenland werd opgenomen of rechtstreeks in de aangifte in de personenbelasting is vermeld.¹⁶

De minderwaarde die de aandeelhouder-natuurlijke persoon heeft geleden, is niet aftrekbaar.¹⁷

D. Enkele boekhoudkundige en fiscale bemerkingen bij de voorschotten op de verdeling

Wat betreft de boekhoudkundige verwerking van de toekenning aan vennoten van een in vereffening gestelde vennootschap van een voorschot op het nettoactief dat hen zal toekomen bij de afsluiting van de vereffening, herinnert de Commissie voor Boekhoudkundige Normen er in haar advies 170/2 van februari 1999 aan dat dergelijke toekenningen zich onderscheiden van de uitkeringen die tijdens het vennootschapsleven worden verricht, in die zin dat:

- enerzijds, het slechts gaat om voorschotten op het te verdelen nettoactief, aangezien de definitieve uitkering slechts kan plaatsvinden na betaling van de schulden of consignatie van de nodige gelden om die te voldoen;
- anderzijds, de rekeningen van de vereffening pas worden goedgekeurd en aan de vereffenaars pas kwijting wordt verleend na afloop van die vereffening.

De CBN raadt dus aan om die voorschotten op de verdeling te boeken onder een afzonderlijke rekening van klasse 1 (bv. “voorschotten aan de vennoten”), zonder deze voorschotten op te splitsen naargelang ze betrekking hebben op het maatschappelijk kapitaal, de uitgiftepremies of de reserves.

¹⁶ Indien de aandelen voor de uitoefening van de beroepsactiviteit worden gebruikt – uiterst zeldzaam geval – dan zal de meerwaarde worden onderworpen aan het tarief van 16,5 % of globaal worden belast naargelang de aandelen gedurende meer of minder dan vijf jaar worden aangehouden.

¹⁷ Behalve in het uitzonderlijke geval waarin de aandelen werden bestemd voor de uitoefening van de beroepsactiviteit.

Uitgaand van die elementen zijn er, volgens de Commissie, twee benaderingen mogelijk:

- ofwel wordt het bedrag van het toegekende voorschot onder de activa geboekt. Deze boeking zal geen impact hebben op het eigen vermogen;
- ofwel wordt het bedrag van het voorschot onder de passiva geboekt en globaal, doch op zichtbare wijze, afgetrokken van het eigen vermogen.

Volgens de CBN geniet de tweede benadering de voorkeur want we stellen duidelijk vast dat de sommen die als voorschot worden toegekend op de verdeling van het actief, niet daadwerkelijk een actief vormen (wat leidt tot een gunstige inkomstenstroom voor de vennootschap).

De tweede benadering maakt het bij de sluiting van de vereffening ook mogelijk om de rekening “voorschotten aan de vennoten op de verdeling van het nettoactief” te salderen door de verschillende rekeningen van het eigen vermogen te debiteren, wat beter aansluit bij de boekhoudkundige realiteit.

We illustreren dit mechanisme met een voorbeeld.

De balans van de te vereffenen vennootschap ziet er als volgt uit:

Balans A			
Materiële activa	1 900	Kapitaal	500
Beschikbaar	100	Reserves	500
		Schulden	1 000
TOTAAL	2 000		2 000

De boekhoudkundige, fiscale en marktwaarde van de activa van vennootschap A zijn de volgende:

	Boekhoudkundige waarde	Fiscale waarde	Marktwaarde
Activa	2 000	2 400	3 000
Passiva	(1 000)	(1 000)	(1 000)
Nettoactief	1 000	1 400	2 000

De vennootschap is in vereffening en kiest ervoor om haar materiële activa te verkopen. Daarna gaat zij over tot de uitkering van een voorschot op het beschikbare netto-actief bij de afsluiting van de vereffening.

De vennootschap zal een fiscale meerwaarde verwezenlijken van 600 (2000 – 1400). De belasting op de meerwaarde zal dus 204 EUR (34 % × 600) bedragen. Na het aanleggen van een voorziening voor de vereffeningbelasting, zal de vennootschap over een netto uit te keren bedrag van 1796 (1000 + 1000 – 204) beschikken.

→ De boekingen bij de toekenning van het voorschot zijn de volgende:

a) Realisatie van het actief en aanzuivering van de schulden

55. Kredietinstelling	2000
23. Materiële activa	2000
43. Overige schulden	1000
76. Meerwaarden op de realisatie van vaste activa	1000

b) Toekenning, regeling van de voorschotten en vorming van de voorziening voor vereffeningbelasting

19. Voorschotten aan de vennoten op de verdeling van het nettoactief	1796
48. Schulden vennoten	1796
48. Schulden vennoten	1796
19. Kredietinstelling	1796
67xx Verschuldigde belastingen	204
45. Fiscale schulden	204

→ De boekingen bij de vereffening van de vennootschap zijn de volgende:

45. Fiscale schulden	204
55. Kredietinstellingen	204
100. Kapitaal	500
13. Reserves	500
14. Overgedragen winst	796
19. Voorschotten aan de vennoten op de verdeling van het nettoactief	1796

E. Wat is een “vastgestelde meerwaarde” in het kader van de bepaling van de belastbare grondslag van een vennootschap in vereffening (begrip werkelijke waarde op het ogenblik van de verdeling)?

Artikel 208, 2e lid bepaalt dat de winsten van de vennootschappen in vereffening ook de meerwaarden omvatten die worden verwezenlijkt *of vastgesteld* naar aanleiding van de verdeling van hun vermogen.

Dat kan het geval zijn wanneer de vereffenaar activa – andere dan geldsommen – toekent aan de aandeelhouders. Volgens de fiscus moeten de activa die naar aanleiding van een dergelijke toekenning worden overgedragen, voor de vaststelling van de belastbare winst, worden geraamd op hun werkelijke waarde op het ogenblik van hun verdeling (*Com.I.B./92*, nr. 209/11).

Maar wat moet men precies verstaan onder werkelijke waarde?

Dat begrip vormt een bron van geschillen en vragen van uiteenlopende aard.

Voor de onroerende goederen oordeelt de Administratie vaak dat de verkoopwaarde van de toegekende goederen op het tijdstip van hun overgang als referentie moet dienen.

De hoven en rechtbanken verwijzen soms naar objectieve vergelijkingspunten (bv.: als een gelijkaardige verrichting enige tijd voor de ontbinding heeft plaatsgevonden, kan die verrichting een prijsindicatie vormen¹⁸).

De door de ontvanger verrichte raming vormt geen gekend feit waarmee de belastbare grondslag op basis van feitelijke vermoedens kan worden bepaald

De ambtenaren van de administratie der directe belastingen doen vaak een beroep op hun collega's van andere fiscale besturen (bv. de diensten van het kadaster, de ontvanger der registratie) om een raming te bekomen.

Maar die methode wordt niet altijd aanvaard in de rechtspraak. We illustreren de verwerping van het standpunt van de administratie aan de hand van de twee volgende arresten.

Het hof van beroep te Gent heeft namelijk reeds beslist dat als de fiscus zich enkel op een meegedeelde raming baseert zonder verdere precisering door een andere belastingadministratie, die informatie niet kan worden beschouwd als een gekend feit dat in het kader van een bewijs door feitelijke vermoedens kan worden gebruikt. Het hof van beroep te Gent heeft de verwijzing naar een evaluatie, meegedeeld

door de Administratie van het kadaster, als willekeurig beschouwd.¹⁹

In het andere geval dat werd voorgelegd aan het hof van beroep te Brussel²⁰, heeft de rechter de stelling van de vennootschap gevolgd die oordeelde dat de raming van de activa door de ontvanger der registratie niet zomaar mocht worden gebruikt voor het bepalen van de belastbare grondslag. Het Hof stelt vast dat de raming door de ontvanger niet met redenen omkleed was en bijvoorbeeld geen enkel vergelijkingspunt bevat.

Het betreft een vastgoedvennootschap (bvba) waarvan de vereffening nauwelijks enkele dagen na de akte van ontbinding wordt afgesloten. De notariële akte die naar aanleiding van de afsluiting van de ontbinding werd opgemaakt, bepaalt dat de onroerende goederen die de vennootschap in het verleden heeft verworven, zijn toegekend aan de vennoten. De waarde van die onroerende goederen wordt in de notariële akte vastgesteld op 140 000 EUR (waarde van de toegekende onroerende goederen is gelijk aan hun aankoopprijs verhoogd met de renovatiekosten die door de vennootschap zijn gedragen).

De waarde van de onroerende goederen die zijn toegekend, is merkkelijk hoger dan de waarde vermeld in de afsluitingsakte van de vereffening.

Ze steunt op een raming verricht door de ontvanger der registratie (255 000 EUR).

Het hof van beroep oordeelt echter dat de door de ontvanger verrichte raming, geen gekend feit vormt waarmee de belastbare grondslag op basis van feitelijke vermoedens kan worden bepaald.

We merken op dat het hof, in dat laatste dossier, uiteindelijk heeft beslist om een expert aan te wijzen met als opdracht de werkelijke waarde van de onroerende goederen op de afsluitingsdatum van de vereffening te bepalen. ●

¹⁸ Antwerpen 12 november 1996, F.J.F. nr. 96/264.

¹⁹ Gent, 30 januari 2002, niet gepubliceerd.

²⁰ Brussel 4 oktober 2007, beschikbaar op www.fiscalnetfr.be.